

Tillæg til »Vore Kirkegaarde« bind 16 nr. 7

FORENINGEN FOR KIRKEGAARDSKULTUR

Generalforsamlingen.

Foreningen for Kirkegaardskultur afholdt sin ordinære generalforsamling i Ribe den 4. september 1948 med dagsorden i henhold til lovene.

Det fremgik af formanden, hr. biskop *Scharlings* beretning, at foreningen har arbejdet støt i årets løb, og at tilgang af medlemmer til foreningen har været tilfredsstillende. Formanden gjorde derhos rede for, at man i årets løb på foranledning af drøftelser på sidste ordinære generalforsamling i fjor har søgt forbindelse med forskellige institutioner, som måtte anses at være interesseret i gravmælekulturen, og oplyste, at forskellige institutioner m. v. med en enkelt undtagelse havde udpeget medlemmer til et udvalg, der skal arbejde videre med tanken. Imidlertid er der sket dette, at Charlottenborg-udstillingens komité har udskrevet en konkurrence angående gravmæler, og at det er komitéens tanke at lade nogle af de præmierede udkast udføre i sten og arrangere en udstilling af dem i Charlottenborg-udstillingens gård ved den kommende forårsudstilling. Under hensyn hertil var der på generalforsamlingen enighed om, at det af foreningen nedsatte udvalg skal samles i København til foråret for at bese den nævnte udstilling, og derefter tage stilling til, hvad der videre fra foreningens side bør gøres i forbindelse med den omhandlede sag. Regnskaber og budget godkendtes. Til bestyrelse nyvalgte stenhuggermester *Martin Billeschou*, Esbjerg.

Om eftermiddagen foretog deltagerne en udflugt til Gørding og Bramminge kirkegårde, hvilken udflugt var arrangeret af menighedsrådene i Ribe, og generalforsamlingen takker for dette smukke bidrag til at gøre dagen indholdsrig for deltagerne.

Om aftenen afholdtes — med god tilslutning — det tidligere i bladet meddelte offentlige møde.

H. Jegsen.

Nye medlemmer

Afdeling A.

238. Gørding menighedsråd.

239. Vonge menighedsråd.

Afdeling B.

47. Svendborg Amts Landsbygraverforening.

Afdeling C.

925. Stenhuggermester Aksel Schiøler, Jernbanegade 36, Nykøbing F.

926. Stenhuggermester H. Villefrance, Ålborg.
927. Stenhuggermester Svend Aa. Jensen, Dronninglund.
928. Stenhuggermester Per Nielsens efterf., Horsens.
929. Stenhuggermester Chr. Due, Samsø.
930. Stenhuggermester Ancker Larsen, Frederikshavn.
931. Stenhuggermester Thorvald Larsen, Korsgade 22, Svendborg.

Afdeling D.

99. Statens gartnerskoles bibliotek, St. Olavsgatan 35, Oslo.
100. Stadsträdgårdsm. E. Leckström, Siriusgatan 5, Linköping, Sverige.
101. Kyrkogårdsföreståndare Erik Åkerskog, Lejonbacken, Rättvik, Sverige.
102. Kyrkogårdsföreståndare Sidoff, Vestre kyrkogård, Göteborg.
103. Hans Vægger, Handelsgartneri, Kirkenes, Norge.

FRA DANSKE KIRKEGÅRDE

- 7/6 (Ærø Avis): Ærøskøbing kgd.
21/6 (Holbæk Amtstid.): Tveje-Merløse kgd.
3/7 (Thisted Amts Tid.): Mindelunden i Varde.
6/7 (Berl. Tid.): Holmens kgd.
7/7 (Berl. Tid.): Holmens kgd.
8/7 (Nationalt.): Holmens kgd.
8/7 (Nakskov Tid.): Kgd.s-problemet i Nakskov.
9/7 (Berl. Tid.): Holmens kgd.
15/7 (B. T.): Skærpet kontrol på kgd. imod tyverier.
27/7 (Viborg Stiftst.): Fra Viborg kgd.
30/7 (Himmerland): Svenstrup nye kgd. indviet af provst *Bonde*.
3/8 (Berl. Tid.): Gravstenene skal være smukkere.
3/8 (Information): Konkurrence om gravsten.
3/8 (Soc.-Dem.): Ballerup kgd. er nu færdig.
4/8 (Berl. Tid.): Udstilling af gravsten i Charlottenborgs gård.
7/8 (Soc.-Dem.): Rødovre skal have ny kgd.
9/8 (Sorø Amts Dagbl.): Skal gravmælerne moderniseres?
12/8 (Heimdal): Hostrup kgd. skal udvides.
14/8 (Loll.-posten): Ny begravelsesplads for småbørn på Nykøbing F. nordre kgd.
14/8 (Soc.-Dem.): Ballerup ny kgd. færdig (anlægsgt. *Johs. Jørgensen*).
15/8 (Politiken): Hængebøgen.
16/8 (Vestkysten): Skærbæk kgd.
17/8 (Demokraten): Udv. af Holme kgd.
19/8 (Vendsyssel Tid.): Ålbæk kgd. skal udv.

- 20/8 (Vordingb. Dagbl.): Mogenstrup kgd. udvides.
 24/8 (Flensborg Avis): Kapel på Sønderborg ny kgd.
 27/8 Århus Stiftstid.): Vi og de døde.
 31/8 (Sydsjæll. Soc.-Dem.): Foreningen f. kirkegårdsinspektørers generalforsamling.
 1/9 (Nationalt.): Foreningen f. kirkegårdsinspektører har skiftet formand; avgående: inspektør *J. Gravesen*, tiltrædende: inspektør *O. Raahauge-Askegaard*.
 1/9 (Ribe Stiftstid.): Foreningen f. Kirkegaardskultur holder generalforsamling i Ribe.
 2/9 (Herning Folkebl.): Regulering af Fjelstervang kgd.
 4/9 (Vestkysten): Foreningen f. Kirkegaardskultur gæster Ribe.
 4/9 (Ribe Stiftstid. m. fl.): Foreningen f. kirkegaardskulturs generalforsamling.
 4/9 (Tidens Tegn): Omlægning af Skanderup kgd.
 5/9 (Ålborg Stiftstid.): Debat om gravstenene.
 6/9 (Sydvestjyll.): Gravmælekulturen en stor opgave.
 8/9 (Kristelig Dagbl.): De danske krigergrave og mindesmærker i Sydslesvig.
 16/9 (Borsen): Foreningen f. Kirkegaardskulturs generalforsamling.

FRA NORSKE KIRKEGÅRDE

- 5/6 (Gudbrandsdalen): Gravspørgsmålet for Mesna må løses.
 11/6 (Nidaros): Udv. af kgd. i Strinda.
 16/6 (Fr-stad bl.): Kgd. i Rolvsøy udvides.
 18/6 (Svetriksposten): Filtvet kgd. udvides.
 19/6 (Bagen): Stor udv. af kgd. i Åsane.
 26/6 (Fylket): Den ny gravlund ved Molda tages i brug (bygartner *Bele*).
 26/6 (Vårt land): 200.000 kr. til gravanlæg og urnelunder i Oslo.
 2/7 (Adresseavisen): Udv. af Klæby kgd.
 2/7 (Nidaros): Udv. af Værnes kgd.
 3/8 (Totensbl.): Balke kgd. udvides.
 4/8 (Grenmar): Porsgrund kgd. må udvides.
 11/8 (Glåmdalen): Havearkitekt *Skinnarmo* udv. Hof kgd.
 17/8 (Gudbrandsdalen): Kirkegårdskonsulenten har besøgt Skjak kgd.

FRA SVENSKA KIRKEGÅRDE

- 23/8 (Karstad tidn.): Ruds kyrkogård.

FRA TIDSSKRIFTERNE

The American Cemetery juni: The Rebirth of an Historic New Orleans Cemetery. Gold Medal Certificates for Cemetery Salesmen. Ancient

Egypt's »Cemetery of the Sacred Bulls«. Beautiful Fairmount-Pride of Denver. Perpetual Care Involves Many Problems besides terminology. — Juli: Legal Pointers for Cemetery Officials. Cremation Ceremonies in Far East. Cemeteries Urged to Avert Misunderstanding on »Care«. The Mechanics Involved in Municipal Cemetery Operation. The Control of Planting by Cemetery Management. Summer bring increase in Cemetery Vandalism.

Gartner-Tidende Nr. 30: Ohlsdorf kirkegård.

Havekunst 3—4: Mariebjerg kgd., Venge kgd., urnehaver i Horsens, Lille-Heddinge kgd.

Ignis nr. 7—8: Översigt över förhandlingarna vid andra internat. eldbeg.-kongressen 1948; eldbeg. viktigaste uppgifter för framtiden; Finlands eldbeg.-rørelse. En hollandska om eldbeg.-kongressen i Haag. Norges eldbeg.-rørelse. Vördnanden inför døden och inför livet. — Nr. 9: Kyrkogårdar och kyrkogårdsförhollanden i Västerås. Eldbeg. i Tjeckoslovakien 1945—47. Eldbeg. framarsch i Europa.

Landsbygraveren nr. 7: Ordningen af kirkebetjeningens forhold. Lukkede eller åbne kirker. — Nr. 8: Tanker og problemer. — Nr. 9: En gammel graver.

Norsk hagetidend nr. 10: Bedre kirkegårdskultur; konsulent i kirkegårdsstell.

Stenhuggertidende nr. 7—8: Bestræbelserne om gravmælekunsten tager form. Konkurrencen og dens betingelser; præmiering. Studietur i gravsten til Malmø. — Nr. 9: Konkurrencen.

BOGANMELDELSER

Haandbog for Bygningsindustrien 12. 4°, 820 s., København 1948.

Den nye udgave af HBF er meget apropos indledet af ministeren for boligvæsen, der er den første i sin slags hos os. Naturligvis har den iøvrigt måttet omarbejdes kraftigt for at være à jour, — og så kan en bog eller et værk af den art alligevel aldrig være helt à jour, — det går med dem, som med lexika, at de er forældet dagen efter, at de er kommet ud, fordi der sker noget nyt hver dag, og det nødvendigvis må tage sin tid at skrive, sætte, trykke, indbinde og distribuere bogen. Derved er intet at gøre, ud over at man selv ved notitser må føje det til, der ikke er nået at komme med eller må benytte et af de brevkort, som nærværende håndbog er forsynet med, og hvorved man letter redaktionen at få bogen gjort helt rigtig. Nyt i bogen er iøvrigt noget om statens støtte til boligbyggeriet og

fjernvarme samt badstuebade. I det altid nyttige afsnit om rum-behov, hvor man kan finde mål for praktisk taget alt vedrørende bygninger i vid forstand (bl. a. ligkister), er omarbejdet, så at ældre typer er erstattet af nye, ligesom der er kommet flere til. Bogen er trods sine udvidelser ikke blevet mere uhåndterlig end før, og dens nytte for praktikere er forlængst fastslået, idet den praktisk talt strax bliver udsolgt og hidtil er trykt i 60,000 eksemplarer. Vi henstiller til kirkegårdsfolk også at slutte sig til bogens store stab af læsere; kan De ikke nå at få den 12. HBF, bør De sikre Dem den 13.; den vil der være særlig megen lykke ved.

Anlæg af gravsteder. Urnegrave 12 s., familiegrave 20 s.; Københavns Begravelsesvæsen, april 1948.

Københavns Begravelsesvæsen har gennem en årrække udgivet brochurer til brug for det publikum, der ønsker bistand ved anlæggelse og vedligeholdelse af deres gravsteder.

Der er i år kommet en ny udgave — eller rettere to udgaver — idet der er en særlig brochure for urnegravenes anlægning og vedligeholdelse. Begge hefter fremkommer i et nydeligt udstyr på godt papir og med en række eksempler på gravstedsanlægninger og detailleret oversigt over udgifterne ved disse anlægs udførelse.

Anlægsforslagene findes ikke alene i plan, men også i fotografi, idet man har udført alle planerne i praksis og derefter fotograferet dem. Det letter utvivlsomt i høj grad publikums orientering, idet lægfolk jo i almindelighed har ondt ved at orientere sig på en plan, — desuden har det den fordel, at publikum på forhånd får et nøjagtigt billede af, hvordan anlægget vil se ud, straks når det er færdigt.

Foruden disse anlægsanvisninger indeholder brochurerne en del nyttige oplysninger om kontoradresser, kontortider og kirkegårdenes åbnings- og lukketider samt priser m. m. på renholdelse, vanding og grandækning af gravsteder.

Det er en fin service, Københavns Begravelsesvæsen gennem disse brochurer viser sit publikum. Hvis man med tiden kunne nå dertil, at man havde specielle hefter for hver kirkegård, således at der i heftet også blev plads til en orienteringsplan for den pågældende kirkegård, ville disse hefter formentlig være helt fuldendte.

O. Raahauge-Askegaard.

Valdemar Hansen: Græsplæner; 78 s., 1948. Pris kr. 5,85. Nr. 21 i Alm. dansk Gartnerforenings håndbogsserie.

Vi har længe savnet en samlet fremstilling af græssets pleje, og det må derfor hilses med glæde, at gartnerforeningen har udgivet en sådan.

Anlægsgartner Valdemar Hansen er bogens forfatter, og en mere kyndig og grundig fagmand kunne man næppe finde til dette store arbejde. Forfatteren har klogt benyttet sig af en del meget fine specialister til enkelte af bogens mange afsnit.

De forskellige græsarter omtales og beskrives grundigt i bogens første afsnit, desværre er billederne her meget dårlige.

Dr. phil. *Thorvald Sørensen* har udarbejdet en glimrende nøgle til bestemmelse af græsarterne — ledsaget af udmærkede tegninger af malerinden *Ellen Backe*.

I de følgende afsnit: Indkøb af græsfrø, frø-mængder, valg af græsarter, anlæg af nye plæner og plænerne's pleje, mærker man den dygtige fagmand bag de mange gode råd og anvisninger.

Naturligvis er der også tænkt på maskinerne og de nye V-præparater samt sygdomme og skadedyr.

Mon ikke mange gartnere og kirkegårdsfolk kunne have godt af at læse afsnittet om gødskning?

Til slut omtales sportsplæner, men hvorfor har forfatteren glemt at omtale en meget vigtig ting, nemlig kirkegårdenes mange græsgrave? De fordrer en helt igennem anderledes pleje end noget andet græsareal.

Der er mange gode billeder i bogen, men desværre flere dårlige; bortset fra få undtagelser, er vi ikke gode ved billederne i vore gartnerbøger her i landet.

Der må lyde en tak til forfatteren for det store arbejde, han har gjort, og *alle*, som har et stort eller lille græsareal, må anskaffe sig denne fortrinlige bog.

E. Qvist.

Lustgården 1947—1948, redigeret av trädgårdstekniker Tor Nitzelius; 8°, 224 s., För f. dendrologi och parkvård; årg. 28—29, Stockholm 1948.

I den lange række artikler af fornemme fagfolk indtager en afhandling af den danske dr. agr. *C. Syrach Larsen* — om arboretet i Hørs-holm og forstbotanisk have i Charlottenlund — med rette hæderspladsen som den første. Den optager 76 sider og former sig som en instruktiv gennemgang af de to anlægs rige og dendrologiske skatte, alle forsynet med henvisning til aftrykte planer over anlæggene, således at ethvert af de omtalte træer uden vanskelighed kan op-søges på voksestedet. En lille morsom ting af speciel interesse for kirkegårdsfolk skal lige nævnes: I 1890 plantedes side om side en *Picea Abies* v. *Virgata* og en *Picea Abies* v. *Gregoryana*. I dag måler den førstnævnte *Picea* ikke mindre den 20,6 m, medens den anden kun er kommet

1,5 m til vejs, og heraf hidrører de 75 cm endda fra de sidste 7 års vækst. 75 cm på 50 år, ja, det er den slags planter, man kan bruge på gravsteder.

Af årsskriftets øvrige indhold skal nævnes trädgårdsarkitekt *Sylvia Gibsons* artikel om barokhavens plantemateriale og redaktørens omtale af parkens høstfarver. Af almen interesse er også en oversigt over al dendrologisk præget faglitteratur, udkommet i årene 1943–46.

Årsskriftets pris er 12 sv. kroner.

Hans Røno.

Buske og Træer. Redaktion: Vald. Jensen, H. K. Paludan og C. Th. Sørensen; Egmont H. Petersens kgl. hofbogtrykkeri, i kommission hos Emil Wiens bogforlag; 4°, 552 s. med 500 billeder og tegninger, København 1948. Kr. 93,00.

I fortsættelse af samme forlags bøger om glaskulturer og køkkenurter er denne bog om buske og træer i det helt store format, både bogmæssigt og indholdsmæssigt. Den er stort anlagt og en værdig og værdifuld afløser af afdøde *O. G. Petersens* bog om samme emne, men med modsat titel. Bogen har både forord og indledning samt tillæg, og i fortegnelsen over medarbejdere er opført ikke mindre end 31 personer fra have- og skovbrug og i fotograffortegnelsen en halv snes. Redaktionssekretær har været fru *Grethe Clausen*, mens *E. Skobye Jensen* har udført det store antal tegninger af blade, kogler m. m. Dens hovedindhold er skildringer af de enkelte dendrologiske ting, arter og varieteter, og dette stof optager derfor naturligt størsteparten, nemlig $\frac{4}{5}$ af sidetallet. Udover dette findes relativ korte afsnit om formering, om plantning, pasning og anvendelse samt om plantesygdomme, skadedyr, frøanalyser, hårdførhedslistor m. fl. I de enkelte beskrivelser af planterne er der en kort botanisk udredning ved *Johan Lange*, og denne er sat med petit; lignende petit-stof om sygdomme etc. findes efter disse skildringer (af *E. Hellmers*). De redaktionelle artikler er anonyme, men det er dog ikke muligt komplet at skjule anonymiteten, da forfatterne let kendes på deres stil. Af stoffet, der skildrer planterne, er emnerne øjensynligt delt ud til dertil udvalgte personer; og disse artikler er signerede; det er dog ikke altid umiddelbart indlysende, hvorfor netop den forfatter har fået netop stof, ligesom det kniber med at stedfæste forfatter-signaturerne, da der i rækken af skildringer dukker usignede op. Tiltrods for, at der øjensynligt ikke egentlig er sparet på møje og omkostninger ved fremskaffelse af stoffet, og tiltrods for, at det også er øjensynligt, at man har villet tilstræbe en vis ensartethed i behandlingen, er dette dog ikke lykkedes. Dette gælder f. ex. anvendelse af

de såre nyttige tegninger af blade m. m. Til *Aesculus* er der f. ex. kun een tegning til de 5 arter, ja, til *Prunus* kun een til 20 og slet ingen til de mere end 30 *Rosaceae*, mens man har fløttet sig med een til hver af *Sambucus*' 3. Endvidere er de uhyre nyttige og vigtige talangivelser (målinger, løvspringstal etc.) i *Østergaards* fortrinlige artikler indgået i teksten, andre steder står de som et sidespring i marginen. De også meget vigtige datoer til dokumentation af tidlig blomstring om foråret o. a. er i nogle tilfælde rigtigt forsynet med årstal, hvad er meget væsentligt, da foråret jo kommer så forskelligt, men i andre tilfælde må årstallet savnes, og så er man faktisk ikke ret godt stillet med hensyn til bedømmelsen af det angivne tidspunkt. Der savnes også målangivelser for slyngplanter; det er vigtigt at kunne få oplyst, hvor langt de kan gå. Ligeledes forekommer det at have været rigtigt i en bog med et sådant anslag at få noget mere kulturhistorie; man kunne godt i så henseende have skelet til *Birgitte Møllers* værdifulde stof i bogen om træer; ligeså noget dendrologisk *personality*; det havde været ganske rart at blive præsenteret for billeder eller skildringer af dendrologiske Blå-Bogsendivider som f. ex. Regens-Linden, Holbergs-Kastanie, Ørnekul's-Egen for blot at nævne nogle få eksemplarer i redaktionens nærhed. Ligeså burde der helst lige efter skildringen af de enkelte træarter have været anført litteraturhenvisninger til allerede eksisterende monografier, som givetvis kan være og ofte er endnu mere omfattende end det her bragte stof, f. ex. *Linds* om *Berberis*erne, *Syrach Larsens* om *Taxene*, *Hauchs* Asketræer, *Oppermanns* Lærke o. s. v., — eller disse burde være opført i litteraturfortegnelsen. I litteraturfortegnelsen savnes bl. a. også både Landbohøjskolens årsskrifter og Dansk Skovforenings tidsskrift.

Da havebøger i vor tid læses af overordentlig mange ikke-fagfolk, burde der i en sådan bog, der ovenikøbet sælges ved omrejsende kolportører og er kommet i et oplag på 5000, være en forklaring til de specielle tegn, som anvendes. For menige læsere og for den unge gartner elev, der endnu ikke er indviet heri, er et tal som 1/1 rimeligvis ensbetydende med en helflaske og i forbindelse planter ganske uforståelig; 1/2 kan betyde en halv eller den 1. februar, men skal i denne bog læses som een to, 2/2 læses ligeledes som to to; men det må ikke forudsættes, at enhver er klar over dette gartnerisk specifikke; det samme gælder tegnene + og rosetter m. m. ved rosensorter. Af fotografierne forekommer det, at dem med signaturen *Hjo* og *C. Th. S.* er de mest rammende, men iøvrigt er der mange andre gan-

ske udmærkede, og de står godt på det kriderede matte papir. Desværre står trykket galt på ryggen af bogen. Det bør være sådan, at når den står retvendt på en reol, læses titlen naturligt fra oven og nedad, og når den ligger med forsiden opad på et bord, læses den fra venstre, og ikke omvendt. Inkonsekvensen mellem omtalen af farvernes ringe betydning i en redaktionel artikel og deres øvrige brug i bogen har andre anmeldere anholdt.

Denne store bog har sin begrænsning. For det første er det tydeligvis en havebog, hvorfor den har udelukket skovbrug af enhver art og ikke vil give skovbrugerne stof nok. Også som havebog er den begrænset, idet den dels hverken medtager frugttræer eller frugtbuske (men dog andre Malus, Ribes m. fl.), og dels ikke er fuldt udtømmende, hverken for skildringer af planterne eller for anvisninger for deres formering eller anvendelse; og desuden har den bl. a. de ovenfor påpegede skavanker, som redaktionssekretæren stort set begrundet med mindre gode arbejdsforhold. Bogen vil ikke blive stående som den eneste i sin art, — flere andre bøger om samme emne er på trapperne hos andre forlag, men tiltrods derfor vil den nok i omfang og fylde af oplysninger blive den førende. At den vil blive efterfulgt af en bog om frilandsblomster, gør det ikke ringere; arbejdet dermed er allerede i gang. Derimod må man beklage, at den projekterede bog om frugttræer og frugtbuske ikke kommer. Mon man ikke kunne få forfatteren (el. redaktøren?) til at ombestemme sig?

Ingvar Andersson: Skånes historia till Saxo och Skånelagen. 8°, 498 s.; Norstedts, Stockholm 1947; kr. 16,00.

Med et af *Emil Johanson* gjort smudsomslag, der viser såvel en skånebygd som også en af denne landsdels mange og storslåede skibssætninger, er bogen prydet. Dens nedskrivning påbegyndtes i 1937, og dens text må naturligvis også bevæge sig både til de tilgrænsende landsdele: Halland og Blekinge og til landet hinsides sundet: Danmark, med hvilket Skåne i længst forsvundne tider havde en langt mere håndfast kontakt end nu; for da var Skåne landfast med Sjælland. Fremstillingen af Skånes første historie synes præget af forfatterens grundige viden, — hans evne til at indkorporere andres undersøgelser i sine egne og i sin skildring, og dertil kommer en elegant fremstillingsmåde. Man læser med velbehag og stigende interesse om det ældste Skåne, — og man venter med begærlighed på fortsættelsen efter Saxo. Den er planlagt til et bind om danskertiden og et om svenskertiden i landets historie.

Hans C. Olsen: Frugtav. 8°, 128 s., 3. udg., Alm. d. Gartnerforenings forlag. København 1948.

Siden den 2. verdenskrig sluttede, er der kommet en mængde oplysninger, metoder og litteratur til os — især vestfra. I den foreliggende lille og nyttige bog har forfatteren indarbejdet meget af dette, hvorved bogen nok må siges at give, hvad der kan forlanges på de få sider, den rummer.

Brask Thomsen og Sennels: Krydderurter, deres Dyrkning og Anvendelse. 80 s., I. E. Ohlsens Enkes forlags lommehavebøger nr. 5. Kbh. 1948.

Selvom det nu er bedre med forsyningen af udenlandske krydderier, end det var under krigen, er interessen for selv at have krydderurter dog levende, og man kan have megen glæde af i sin have at have noget ud over persille og pur-løg. Interessen for løvstikke — den gamle officinelle plante — er således tiltaget, og det er ikke for intet, den nu kaldes *Maggiurt*; der er stof til *Maggi*-terninger deri. Forfatterne giver mange gode råd både med hensyn til dyrkning og anvendelse af urterne.

Ernst V. Floto: Haven i Vindueskarmen. 128 s., samme forlags lommehavebøger nr. 6. København 1948.

Bogens værdi forøges stærkt ved de mange gode billeder af stueplanter, som derigennem bl. a. lettere identificeres, og ved det omfattende stikordsregister. Og der fortælles jævnt og ligefremt om, hvorledes man får planterne til at trives.

Twenty-Seventh annual Report of the Imperial War Graves Commission, 8°, 32 s., London 1947.

Twenty-eighth annual Report . . . 8°, 36 s., London 1948.

Førstnævnte bærer på forsiden billedet fra en belgisk, sidstnævnte fra en fransk kirkegård med britiske soldatergrave. De indeholder iøvrigt den af viceformanden, sir *Fabian Ware*, skrevne beretning, af hvilken det bl. a. fremgår, at krigsgravskommisionen har omsorgen for c. 350,000 soldatergrave, af hvilke c. 81,000 er i United Kingdom, samt 64,000 civile grave. Desuden har den udfærdiget navnelister over de i 1914—18 faldne officerer og menige i H. M. Force, hvilket er udfærdiget i 940 expl. Fra Danmark melder beretningen om stor interesse hos befolkningen til at pleje og monumentere gravene, det samme siges om Norge. Der bringes bl. a. billeder fra Ohlsdorfs britiske grave fra begge verdenskrige samt fra andre vidt forskellige steder i verden. Den gartneriske udførelse af krigskirkegårdene har været drøftet på den årlige konference af National Ass. of Cemetery og Crematorium Superintendents, som holdtes i Brighton juni

1946. Monumenteringen er den fra den første verdenskrig kendte med de sacrale symboler (korset og mindestenen).

J. C. A. Carlsen-Skiødt: Blade af mit Livs Billedbog I. Privatlivet. 8°, 188 s., O. Lohses forlags efterf. København 1948.

Denne lille bog er altså første bind af Carlsen-Skiødts erindringer og omhandler privatlivet; det bebudes, at et følgende bind vil hellige sig C.-S.s offentlige hverv etc. Forfatteren fortæller jevnt og ligefremt om et liv, hvis bane ikke egentlig syntes sikkert avstukket af ydre forhold, men som dog alligevel fik et forholdsvis jevnt forløb, fra jevne kår og til den højtestimerede foreningsmand og politikeren med de mange års gerning på bagen samt forfatteren med de store oplag. Bogen læses også med interesse af andre end dem, der kender forfatteren.

A. Bartholdy Møller: Trosbekendelsen og Salmebogen. 8°, 90 s., Priors forlag. København 1946.

Forfatteren, der en periode var formand i vor forening og indtil i år har siddet i bestyrelsen, har påtaget sig den opgave at give orientering og oplysning om, hvad der egentlig menes med trosbekendelsens ord og forskellige led, og især med brug af salmebogens linjer om disse ting. Der er grund til at takke forfatteren for denne bog, der følger sig smukt ind i hans række af religiøse skrifter, hvoraf flere er kommet i 6 oplag.

RESOLUTIONER m. m.

Kirkeministeriets Skriv. (16/5 41) (til Stiftamtmanden og Biskoppen over Københavns Stift) ang. nogle paa Sparekassebog indestaaende Gravstedskapitaler, som efter Vedligeholdelsestidens Udløb skulde tilfalde Kirken som Ejendom.

Efter at Ministeriet med Stiftøvrighedens Skrivelse af 15. Juli 1940 havde modtaget et Andragende, hvori Værløse Menighedsraad ved at fremsende en Fortegnelse over 7 Sparekassebøger, der er deponerede hos Sognepræsten for Værløse Menighed, og paa hvilke der indestaar Kapitaler, af hvis Rente der aarlig for et Tidsrum af 20 Aar udbetales det fornødne Beløb til Vedligeholdelse af de paa Fortegnelsen anførte Gravsteder paa Værløse Kirkegaard, havde anholdt om, at Menighedsraadet som hidtil maatte bestyre disse Gravstedskapitaler i Overensstemmelse med Givernes Ønske og Bestemmelse, saaledes at der paa et Menighedsraadmøde en Gang aarlig aflægges Regnskab herfor og foretages Eftersyn af Sparekassebøgerne, udtalte Ministeriet i Skrivelse af 27. Juli 1940, at man efter Omstændighederne kunde bifalde, at Værløse Menighedsraad ogsaa i Fremtiden bestyrede de

omdelte 7 »Gravstedslegater«, der er indbetalt til Menighedsraadet inden Kirkens Overgang til Selveje, paa Vilkaar at Sparekassebøgerne forsynes med Stiftøvrighedens Forbudspaategning, og at Kapitalerne, naar disse ved Vedligeholdelsestidens Udløb tilfalder Kirken, inddrages blandt Stiftsmidlerne.

Herefter har man med Stiftøvrighedens Skrivelse af 22. April 1941 modtaget et Andragende, hvori Menighedsraadet anholder om, at de omdelte Kapitaler efter Vedligeholdelsestidens Udløb ikke kræves inddraget blandt Stiftsmidlerne, men at der maa meddeles Tilladelse til, at Raadet efter det nævnte Tidspunkt kan anvende Beløbene efter et frit Skøn til særlige Arbejder i Kirken og paa Kirkegaarden.

I Anledning heraf skal man tjenstlig meddele til Efterretning og videre Bekendtgørelse, at Ministeriet maa fastholde den ved Skrivelse heraf af 27. Juli f. A. truffne Afgørelse om, at Kapitalen i hvert enkelt Tilfælde efter Vedligeholdelsestidens Udløb vil være at inddrage blandt Stiftsmidlerne, medmindre Kapitalen af Ministeriet tildeles udbetalt til Menighedsraadet til Anvendelse til et af Ministeriet nærmere godkendt Formaal.

Det tilføjes, at Stiftøvrighedens Forbudspaategning paa Sparekassebøgerne vil være at give i Overensstemmelse hermed.

Kirkeministeriets Skriv. (20/5 41) (til Frederiksberg Kommunalbestyrelse) ang. Nedsættelse for et Tidsrum af 5 Aar af Frederiksberg Begravelsesvæsens aarlige Bidrag til Dækning af de frederiksbergske Sognekirkers Udgifter.

Kirkeministeriets Skriv. (26/5 41) (til Stiftamtmanden og Biskoppen over Roskilde Stift) ang., at Gravere ikke har Ret til Feriegodtgørelse efter Lov af 13. April 1938 om Ferie med Løn. Se Smaaskrift Nr. 9, udgivet af F. f. K.

Kirkeministeriets Skriv. (7/6 41) (til Forstander N. N.) ang. Betaling af et ekstra Gebyr for Begravelse paa Sognekirkegaarden af Personer, der ikke tilhører Folkekirken.

I Anledning af Deres hertil indsendte Andragende af 21. Maj 1941, hvori De forespørger, om der maatte findes Hjemmel til at opkræve et ekstra Gebyr paa 10 Kr. for en Begravelse paa Kirkegaarden i Nibe af en Person, der ikke tilhører Folkekirken, skal man meddele, at Kirken har været berettiget til i det nævnte Tilfælde at kræve ekstra Gebyr i Medfør af Bestemmelsen i Lov Nr. 282 af 30. Juni 1922 om Vedligeholdelse af Kirker og Kirkegaarde m. v., § 25, Stk. 5, ifølge hvilken Bestemmelse Personer, som ikke tilhører Folkekirken, har Ret til at erholde Begravelsesplads udlagt paa Folkekirkens Kirkegaarde

i de Sogne, hvor de bor, forsaavidt der ikke i Sognet findes nogen kommunal Kirkegaard eller Kirkegaard for det Trossamfund, som de tilhører, og den Betaling, der herfor skal ydes, fastsættes i Vedtægten under Hensyntagen til, at saadanne Personer ikke deltager i Udgifterne til Kirkegaardens Vedligeholdelse og Drift.

Kirkeministeriets Skriv. (20/6 41) (til Redaktør N. N.) ang. **Betydningen af en af Ministeriet meddelt Tilladelse til Flytning af et Lig fra et Gravsted til et andet.**

Efter at Ministeriet i Anledning af et hertil indsendt Andragende fra Enkefru A. N., Odense, om Tilladelse til at lade Liget af hendes Ægtefælle, Fabrikejer B. N., flytte fra Gravsted Litra K. Nr. 39 paa Odense Assistenskirkegaard til et andet Gravsted paa samme Kirkegaard i Skrivelse til Stiftsøvrigheden over Fyens Stift af 28. November 1940 havde udtalt, at man intet mod den ansøgte Ligflytning fandt at erindre, naar forskellige af Sundhedsstyrelsen krævede Betingelser overholdtes, har De i et hertil indsendt Andragende af 26. Februar 1941 besværet Dem over, at Ministeriet har meddelt Tilladelse til Flytningen af Deres Broders Lig, idet De har henvist til, at Flytningen er sket i Modstrid med Deres afdøde Broders udtrykkelige Bestemmelse og med Tilsidesættelse af skyldigt Hensyn til hans Forældres og Søstres Grav, paa hvilken De har Gravstedsskøde, og som er sammenlagt med Deres Broders Gravsted.

I Anledning heraf skal man meddele, at Ministeriets i Skrivelse af 28. November f. A. efter forudgaaende Brevveksling med de sanitære Myndigheder meddelte Tilladelse til Ligflytningen alene har Hensyn til Sagens offentlige Side og altsaa er ensbetydende med, at der ikke ud fra kirkelige eller sanitære Hensyn findes Anledning til at modsætte sig den paatænkte Ligflytning, hvorimod det har ligget udenfor Ministeriets Hensigt at træffe nogen Afgørelse med Hensyn til det privatretlige Spørgsmaal om, hvem indenfor Familien der har Dispositionsret over det herommeldte Gravsted, idet denne Afgørelse eventuelt maa træffes af Domstolene, hvorfor man maa have Dem henvist til gennem disse i Form af Søgmaal at forfølge Sagen videre, saafremt De mener at have noget retligt Krav paa Enkefru N. i Anledning af det passerede.

Kirkeministeriets Skriv. (23/6 1941) (til Stiftamtmanden og Biskoppen over Lolland-Falsters Stift) ang. **Indførelse af en Ordning, hvorefter Udgiften til Gravkastning opføres paa Kir-**

kens Budget og dækkes gennem den kirkelige Ligning.

I Anledning af den med Stiftsøvrighedens Skrivelse af 31. f. M. hertil tilbagefulgte Sag angaaende Godkendelse af Fuglse Kirkes Overslag for 1941—42 skal man tjenstlig meddele til Efterretning og videre Bekendtgørelse, at Ministeriet herved bifalder, at Kirkens for Regnskabsaaret 1941—42 budgetterede Underskud, 1 445 Kr. 03 Ø., dækkes ved Ligning paa Menigheden, idet man med Hensyn til det paa Overslaget under Udgiftspost 17 a opførte Beløb af 300 Kr. til Gravkastning skal bemærke, at Ministeriet, uanset at Overførelsen af denne Udgift til den kirkelige Ligning er uden positiv Hjemmel i den kirkelige Lovgivning, efter Omstændighederne ikke vil modsætte sig, at denne Ordning praktiseres, forsaavidt angaar Fuglse Kirkegaard, dog kun under Forudsætning af, at der tages behørigt Hensyn til Fastsættelse af de Beløb, som i Henhold til Kirkegaardens vedtægten vil være at afkræve som Betaling for Gravstedserhvervelse, idet disse Takster bør afpasses herefter, saaledes at det, naar det drejer sig om Begravelse af udensoogsboende eller af udenfor Folkekirken staaende Sogneboere, tages i Betragtning, at disse ikke har ydet noget Bidrag til Sognets Kirkeligning og altsaa heller ikke til de gennem denne tilvejebragte Beløb til Dækning af Udgifterne ved Graves Kastning, forsaavidt disse Udgifter efter den i Sognet bestaaende Ordning er lagt over paa Kirkeligningen, jfr. herved Prinrippet i Lov af 30. Juni 1922 om Vedligeholdelse af Kirker og Kirkegaarde m. v., § 25, Stk. 4 og 5, sidste Pkt.

Kirkeministeriets Skriv. (25/6 1941) (til Stiftamtmanden og Biskoppen over Haderslev Stift) ang. **nogle Bestemmelser i en Kirkegaardens Vedtægt om Betaling for Erhvervelse og Fornyelse af Gravsteder.**

I et med Stiftsøvrighedens Skrivelse af 20. f. M. hertil indsendt Andragende har Menighedsraadene for Trinitatis Sogn i Fredericia og for Ullerup Sogn anholdt om Stiftsøvrighedens Approbation paa det hoslagt tilbagefølgende Forslag til Tillæg til den under 6. Februar 1921 stadfæstede Vedtægt for Kirkegaardene i Fredericia. I dette Forslag, der indeholder nærmere Bestemmelser om den Beboerne af Ullerup Sogn tilkommende Adgang til at faa udlagt Gravpladser paa Fredericia Trinitatis Kirkegaard, fastsættes med Hensyn til Betaling, som skal erlægges for Gravplads, bl. a., at der for Erhvervelse —

saavel som Fornyelse — af Familiegravsteder med indtil 2 Gravpladser ikke skal erlægges nogen Betaling, og Menighedsraadene, der ikke har kunnet naa til Enighed om, hvilken Betaling der skal erlægges for Erhvervelse og Fornyelse af Gravsteder med 3—4 Gravpladser, har derhos anmodet Stiftsøvrigheden om at fastsætte Taksten herfor ved Stadfæstelsen af det omtalte Tillæg til Vedtægten.

Ved Sagens Forelæggelse for Ministeriet har Stiftsøvrigheden i fornævnte Skrivelse af 20. f. M. udtalt bl. a., at Samme, saafremt Ministeriet maatte finde, at der er Hjemmel til at stadfæste Vedtægts-Tillægget i den af Menighedsraadene foreslaaede Form, ikke for sit Vedkommende skal udtale sig imod, at saadan Godkendelse meddeles, men at Stiftsøvrigheden i Overensstemmelse med det af Kirkeministeriet i Skrivelse af 29. Juni 1938 til Højesterets sagfører Gorrisen udtalte er af den Opfattelse, at Vedtægten maa formuleres saaledes, at der — som forudsat i Lov om Vedligeholdelse af Kirker og Kirkegaarde m. v. af 30. Juni 1922 § 25 — tages Betaling for Udlæg af Gravpladser udover den første eller — for Ægtefæller — de to første Gravpladser samt i alle Tilfælde af Fornyelse af Gravsteder.

For det Tilfælde, at Ministeriet maatte finde, at der ikke er Hjemmel til at godkende Vedtægtsbestemmelsen som indstillet af Menighedsraadene, har Stiftsøvrigheden derhos foreslaaet, at der meddeles Approbation paa det hoslagt tilbagefølgende, af Stiftsøvrigheden udarbejdede Udkast til Vedtægtstillæg.

Saaledes foranlediget skal Ministeriet tjenstlig meddele til Efterretning at videre Bekendtgørelse, at det af Menighedsraadene vedtagne Forslag til Tillæg til Vedtægten for Kirkegaardene i Fredericia ikke vil kunne stadfæstes, idet Ministeriet med Stiftsøvrigheden er enig i, at der skal fastsættes Betaling for Gravpladser udover den første eller, for Ægtefæller, de to første Gravpladser samt i alle Tilfælde ved Fornyelse af Gravsteder.

Det tilføjes, at Ministeriet intet finder at erindre mod det af Stiftsøvrigheden udarbejdede Tillæg til Kirkegaardsvedtægten.

Kirkeministeriets Skrivelse (6/8 1941) (til Stiftamtmanden og Biskoppen over Ribe Stift) ang. nogle Kapitaler, der var indsat paa Spare-

kassebog med det Formaal at sikre fremtidig Fornyelse og Vedligeholdelse af Gravsteder.

Ved Skrivelse af 21. Januar 1941 har Stiftsøvrigheden hertil fremsendt de hoslagt tilbagefølgende Bilag, hvorefter der til Vamdrup Sparekasse gennem en Aarrække er indbetalt Pengebeløb — nu tilsammen 11 365 Kr. 76 Øre — med det Formaal at sikre fremtidig Vedligeholdelse og Fornyelse for kortere eller længere Aaremaal af et Antal nærmere omtalte Gravsteder paa Vamdrup Kirkegaard, idet Stiftsøvrigheden har anmodet om Ministeriets Afgørelse af, hvad der bør foretages i Anledning af, at der for disse Gravsteders Vedkommende er truffet en Ordning, der afviger fra den i §§ 23 og 25 i Lov Nr. 282 af 30. Juni 1922, jfr. §§ 16 og 18 i Anordning af 10. December 1927, forudsatte.

Af Stiftsøvrighedens Skrivelse og det øvrige foreliggende fremgaar det, at der i et stort Antal af disse Tilfælde er truffet Aftale mellem de paagældende Gravstedejere og nævnte Sparekasse, ifølge hvilken Sparekassen maa anses for at være befuldmægtiget til at forvalte de indbetalte Beløb, uden at der er nogen udtrykkelig Bestemmelse om, hvorledes de Beløb, der maatte blive til Rest efter Vedligeholdelsestidens Udløb, skal anvendes, medens det for andre af Beløbene er bestemt, at det eventuelle Overskudsbeløb skal tilfalde Vamdrup Kirke, Sparekassen eller andre Institutioner eller Personer, og der endelig i enkelte Tilfælde er truffet en Ordning, som er mere uklar.

Ifølge den af Stiftsøvrigheden foretagne Opførelse fordeler Beløbene sig herefter paa følgende Maade:

I. Vamdrup Sparekasse som »befuldmægtiget«	ca. 7 119 Kr. 60 Ø.
II. Vamdrup Sparekasse berettiget til eventuelt Overskudsbeløb	- 394 — 53 —
III. Vamdrup Kirke som berettiget til eventuelt Overskudsbeløb	- 3 227 — 93 —
IV. Uklare Forhold	- 100 — 00 —
V. Andre berettigede til eventuelt Overskudsbeløb	- 723 — 70 —
Ialt	ca. 11 565 Kr. 76 Ø.

(Fortsættes).